

Notitie septembercirculaire gemeentefonds 2024

Onderwerp: septembercirculaire gemeentefonds 2024

Op 17 september is de septembercirculaire 2024 gepubliceerd.

Samenvatting

In deze septembercirculaire wordt een actueel beeld geschetst van de financiële kaders, gebaseerd op de Miljoenennota 2025 van het Rijk. De circulaire is in belangrijke mate een financieel-technisch document.

Het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron van de gemeenten. De ontwikkeling ervan bepaalt daarom in belangrijke mate de financiële ruimte van gemeenten. In de septembercirculaire zijn met name mutaties als gevolg van wijzigingen in de rijksuitgaven verwerkt. Gemeenten ontvangen op drie tijdstippen in het jaar informatie over de gemeentefondsuitkeringen: in mei op basis van de Voorjaarsnota, in september op basis van de Miljoenennota en in december, ter afronding van het lopende jaar, op basis van de Najaarsnota. De mededelingen zijn steeds onder het voorbehoud van parlementaire goedkeuring.

Het is geen nieuws dat gemeenten vanaf 2026 grote tekorten verwachten. De septembercirculaire brengt op dit vlak ook geen verlichting. Weliswaar krijgen gemeenten er vanaf 2025 door een wat hogere inflatieverwachting ongeveer 150 miljoen bij, maar omdat dit bedrag in latere jaren afloopt en het geld opgaat aan hogere lonen en prijzen, is dit niet meer dan een druppel op de gloeiende plaat. Bovendien gaan gemeenten er reëel zelfs op achteruit, omdat het volumedeel licht nadelig is.

Dit voorjaar is besloten over te gaan tot het schrappen van de oploep van de opschalingskorting in combinatie met het vervroegd invoeren van de nieuwe financieringssystematiek vanaf 2024. Dit houdt in dat de koppeling van het accres aan de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp) per 2024 al is ingevoerd. De gekozen vorm van indexatie levert door de vormgeving de gewenste stabiliteit op. Uitgangspunt is dat het gemeentefonds meerjarig de ontwikkeling van het nominaal bbp volgt. De indexatie is gesplitst in een volumedeel en een prijsdeel. De volumeontwikkeling van het gemeentefonds (het volume accres) wordt vanaf 2024 gebaseerd op een 8-jaars historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bbp (t-9 t/m t-2), waardoor het gemeentefonds minder schommelt. De indexatie voor inflatie volgt de prijs van bbp van het lopende jaar. De inflatie voor 2025 valt naar verwachting wat hoger uit. Dit leidt tot een extra verhoging die structureel doorwerkt. Het volumedeel (het deel waar gemeenten de groei en andere kostenstijgingen van moeten opvangen) valt in alle jaren wat lager uit. Voor de verschillen zie de navolgende tabel

Gehanteerde indexen meicirculaire en septembercirculaire

	2025	2026	2027	2028	2029
Septembercirculaire					
Volume bbp (8-jaars gemiddelde)	2.0%	1.8%	1.7%	1.5%	1.5%
Prijs bbp	2.7%	2.7%	2.6%	2.4%	2.4%
Gecombineerde index	4.8%	4.5%	4.3%	4.0%	3.9%
Meicirculaire					
Volume bbp (8-jaars gemiddelde)	2.1%	2.0%	1.8%	1.7%	1.6%
Prijs bbp	2.3%	2.6%	2.6%	2.5%	2.5%
Gecombineerde index	4.5%	4.6%	4.4%	4.2%	4.1%
Vershil					
Volume bbp (8-jaars gemiddelde)	-0.1%	-0.1%	-0.2%	-0.1%	-0.1%
Prijs bbp	0.4%	0.0%	0.0%	-0.1%	-0.1%
Gecombineerde index	0.3%	-0.1%	0.1%	-0.2%	-0.2%

Technische samenvatting (Bijstellingen 2024 en volgende jaren)

De doorrekening van de septembercirculaire 2024 laat het volgende beeld zien:

	Bedragen in € x 1.000	2024	2025	2026	2027	2028
A	Raming alg. uitkering bij septembercirculaire 2024	40.829	41.702	40.875	41.990	43.093
B	Raming alg. uitkering bij meicirculaire 2024 (inclusief stelpost BCF)	40.772	41.634	40.230	41.359	42.456
C	Resultaat (= B -/- A) voor mutatie beheerproducten	+ 57	+ 68	+ 645	+ 631	+ 637
D	Mutatie beheerproducten	- 36	- 270	- 320	- 213	- 210
1	Aanpassing budgetten WSW / participatie		- 21	- 19	- 19	- 18
2	Openbare bibliotheken		- 100	- 100		
3	Wet betaalbare huur	- 24	- 28	- 23	- 13	- 10
4	Alleenverdienersproblematiek	- 12				
5	Besparingsverlies jeugd			- 125	- 125	- 125
6	Stelpost indexatie 2025		- 49	- 53	- 56	- 57
7	Inkomsten Noodopvang		- 72			
E	Resultaat na mutatie beheerprodukten (=C-/-D)	+ 21	- 202	+ 325	+ 418	+ 427

Bovenstaand overzicht geeft een actualisatie van de beschikbare financiële ruimte na de septembercirculaire 2024.

Voorgesteld wordt om in te stemmen met de aangegeven mutaties voor 2024-2028 op de beheerproducten (D1 t/m D7) en het resterende voordelig saldo van € 21.000 voor 2024 te melden en te verwerken via de komende Najaarsnota 2024. De mutaties voor 2025 en latere jaren verwerken we rechtstreeks in de concept-begroting 2025-2028.

Toelichting taakmutaties beheerprodukten

D1) Aanpassing budgetten WSW en Participatie door de afschaffing van het Lage-inkomensvoordeel

Gemeenten worden vanaf 2025 gecompenseerd voor de afschaffing van het Lage-inkomensvoordeel (LIV). Het gaat om het LIV dat de gemeente of haar sociaal ontwikkelbedrijf ontvangt voor werknemers met een interne plaatsing op basis van de Wet Sociale werkvoorziening of in nieuw beschut werk op basis van de Participatiewet. Compensatie vindt plaats via verhoging van de uitkeringen voor de Sociale werkvoorzieningen en voor beschut werk via de integratie-uitkering Participatie. We labelen de beschikbaar gestelde budgetten (ca. 20k) voor Druten op grootboeknummers werkvoorziening en participatie omdat we deze doorbetalen aan de MGR.

D2) Openbare bibliotheken

In de periode 2023-2024 konden gemeenten een specifieke uitkering ontvangen voor het versterken van het lokale bibliotheekstelsel. Vanaf 2025 krijgen gemeenten een wettelijke zorgplicht voor de openbare bibliotheek. Voor het uitvoeren van deze taak zullen gemeenten een structurele bijdrage ontvangen via het gemeentefonds. In de periode tussen specifieke uitkering en de invoering van de wettelijke zorgplicht ontvangen gemeenten een decentralisatie-uitkering om zich op de zorgplicht te kunnen voorbereiden. Druten ontvangt hiervoor in 2025 en 2026 100K en we labelen deze bedragen op grootboeknummer openbare bibliotheken.

D3) Wet betaalbare huur

Met de Wet betaalbare huur wordt de op 1 juli 2023 in werking getreden Wet goed verhuurderschap gewijzigd. Daarmee krijgen gemeenten de bevoegdheid om toezicht te houden en handhavend op te treden met betrekking tot:

- 1) de maximale huurprijzen die gelden op grond van het woningwaarderingssysteem
- 2) de maximale huurverhogingen in de gereguleerde sector en
- 3) de informatieplicht op verhuurders om hun huurders een puntentelling te overleggen bij het afsluiten van een contract.

Het rijk stelt middelen beschikbaar om gemeenten financieel te ondersteunen bij de implementatie en uitvoering van het wetsvoorstel. De financiering bestaat uit een eenmalige bijdrage voor de implementatiekosten van het wetsvoorstel en structurele bijdragen voor het ontvangen en behandelen van meldingen en de handhaving op deze meldingen. We labelen de beschikbaar gestelde middelen vooralsnog op een stelpost in afwachting van een voorstel tot inzet van deze middelen.

D4) Alleenverdienersproblematiek

Gemeenten kunnen ondersteuning bieden aan huishoudens die als gevolg van de alleenverdienersproblematiek in 2023 en 2024 onder het bestaansminimum uitkomen. Gemeenten kunnen de gemiste huur- en zorgtoeslag compenseren vanuit de individuele bijzondere bijstand. Er wordt hiervoor aan Druten in 2024 een bedrag uitgekeerd van € 12.280. We labelen dit bedrag op grootboeknummer bijzondere bijstand.

D5) Besparingsverlies Jeugd

Het kabinet Schoof zet de uitvoering van de Hervormingsagenda jeugd door en laat de aanvullende besparing jeugdzorg vanaf 2026 structureel vervallen. Het gaat om € 500 miljoen in 2026 en oplopend tot € 511 miljoen vanaf 2027. Dit betekent dat er vanaf 2026 weer € 500 miljoen toegevoegd wordt aan het cluster Individuele voorzieningen jeugd van de algemene uitkering van het gemeentefonds. Aangezien Druten de uitgaven

voor jeugd meerjarig op een realistisch niveau raamt is geen rekening gehouden met deze voorgenomen besparing/lagere raming van de uitgaven jeugd. Dit leidt nu vanaf 2026 tot een substantieel voordeel van € 502.000. Analooq aan eerdere besluitvorming stellen we voor om 75% van het voordeel ter hoogte van € 375.000 vanaf 2026 toe te voegen aan de algemene middelen ter dekking van de hoger geraamde jeugduitgaven en 25% van het voordeel ter hoogte van € 125.000 te labelen op het beleidsveld jeugd ter dekking van de lasten voor uitvoering van de Hervormingsagenda jeugd.

D6) aanpassing prijsindex

Via de septembercirculaire 2024 is de prijsindex voor 2025 aangepast t.o.v. de meicirculaire 2024. De index voor 2025 is wat verhoogd van 2,3% naar 2,7%. De verhoging van de index is meegenomen in de berekening van de algemene uitkering (opbrengstenkant). Het effect van de verhoogde index aan de kostenkant verwerken nu ook in onze begroting via een stelpost. Als we in 2025 de prijs indexatie verhogen van 2,3% naar 2,7% levert dit in onze exploitatie een nadeel op van ca. € 50.000. We ramen deze voorlopig op een stelpost.

D7) Inkomsten noodopvang

Via de algemene uitkering ontvangen we m.i.v. 2025 voor de Noodopvang Asiel een vergoeding. Dit omdat het inwoneraantal tijdelijk met 100 toeneemt en de mensen ingeschreven staan in de BRP per peildatum 1-1-2025. Het bedrag wat Druten hiervoor in 2025 via het gemeentefonds (extra) ontvangt bedraagt ca. 72k. We stellen voor dit bedrag te labelen op grootboeknummer Asiel.

Overige aandachtspunten septembercirculaire 2024

Toelichting indexatie Wmo demografie/Houdbaarheid Wmo uitgaven

De komende jaren neemt de vergrijzing toe. Dit betekent dat de zorgkosten van gemeenten voor uitvoering van de Wmo stijgen. Afsproken is dat in de toekomst (een nader te bepalen deel van) de Wmo niet langer via de algemene uitkering van het gemeentefonds loopt, maar via een aparte financiering. Zo wordt voorkomen dat het risico van een grote kostenstijging exclusief bij gemeenten komt te liggen. Bij de uitwerking van de financieringsvarianten worden de inzichten benut die op dit moment worden opgedaan bij de ontwikkeling van financieringsvarianten door een werkgroep van de ministeries van VWS, BZK en Financiën en de VNG. In de voorjaarsnota 2024 zijn hiervoor extra middelen gereserveerd die nu zijn toegevoegd aan het gemeentefonds. Voor Druten betekent dit een jaarlijks bedrag van ca. 63K vanaf 2026 oplopend tot 252k in 2029.

Bijlage: septembercirculaire 2024